

"KELEIVIS"
PARANKIAUSIAS DARBŲ ŽMONIŲ
LAIKRAŠTIS, LEIDŽIAMAS
J. G. GEGUŽIS ir DRAUG.
BOSTON, MASS.

KAINA METAMS:
Amerikoje \$1.50
Kitose šalyse (užsienyje) . . . 1.75

PUSEL METU:
Amerikoje 75c.
Kitose šalyse \$1.00

Kreipiantis su kokiu nors reikalu
„KELEIVIS“ redakcijai arba užsimokant
už laikraštį, visados reikia teip adresuoti:

"KELEIVIS"
28 Broadway, No. BOSTON, MASS.

"KELEIVIS"
LITHUANIAN WEEKLY
— published by —
J. G. GEGUŽIS & CO.
every Thursday in BOSTON, MASS.

Represents over 4,000 Lithuanians in the
city of Boston, 50,000 in New England
and about 400,000 in United States.

The best Advertising Medium. Executes
all kinds of Job and Book Printing.

Translating and Printing in all Mo-
dern Languages.

All Communications should be addressed
"KELEIVIS"
28 W. Broadway, No. BOSTON, MASS.

No. 41

Boston, Mass. 8 Spalio | October | 1908 m.

Metas IV.

„ENTERED AS SECOND CLASS MATTER“ FEBRUARY 23, 1905, AT THE POST OFFICE AT BOSTON, MASS., UNDER “THE ACT OF CONGRESS OF MARCH 3, 1879.”

I SKAITYTOJUS.

Pereitame numerį „Keleivio“ buvo jau pranešta, kad nuo 26 d. Rugsejo s. m. „Keleivio“ spaustuvė ir knygynas perėjo į kitas rankas.

Todėl mes, nauji leidėjai, skaitom sau už pareigą pranešti garbingiems „Keleivio“ skaitytojams ir paremėjams, kad nenusimintų šita žinia: skaitytojas ne vienas nebūna nuskriaustas, atpėnė mes stengsimės visame jumis, draugai, užgandinti. Kiekvienam savo skaitytojui apsimam duoti ko geriausią patarimą, išaiškinti kiekvieną nesuprantamą jam klausimą ir kiekvienam patalpinti sykį ant metų pajieskojimą giminių, draugų ir pažįstamų už dyką.

Mūsų užduotimi yra leisti laikraštį ne dėl biznio, ne dėl savo paties naudos, bet dėl naujos visuomenės. Mūsų užduotimi — ne krauti visuomenės pinigų į bankas, bet suvartoti juos visuomenės labui. Mes labai norėtumėm „Keleivio“ prenumeratą nužeminti, kad kuopigaliausiai skaitytojams apsiųstų, kad kuolengviausiai „Keleivis“ darbininkams būtų prieinama ir kuodaugiauusiai jis būtų skaitomas ir kuodaugiauusiai tuomi plėtotusi tarp darbo žmonių apsišvietimas. Mes atitinkam, kad kuris „Keleivis“ per metus su atyda pasikaitys, tas turės palikti susipratusi darbininkui, tas turės praregėti, turės pamatyti pasaulio surėdymą tikrojo mokesčio šviesoje, turės pažinti savo draugus ir priešus ir pažinti kas yra „gera“, kas bloga. Bet aplinkybės yra griežtai priešingos mūsų norams, jos neleidžia mums papiginti laikraštį. „Keleivis“ turi suvartoti 3,000 skaitytojų; visi skaitytojai paprastai užsimoka iš karto; tokiu būdu, mes paėmėm laikraštį su iškalno užsimokėjusiais skaitytojais ir visiems per istisą metų turėsimę gauti „Keleivį“ uždyka. Vienok tas mūsų ne kiek nebaugina, nes mums biznis visai nerūpi, ir mintis mus nekankina, kad negalėsime gausiai doleriant. Mes pilni energijos ir pasišventimo kovoti už darbo žmonių labą ir turim viltį, kad jų broliai ir jų sesės — darbo žmonės, paremsite tą „Keleivį“, kuris pašvęstas jūsų nandai ir už jus kovoja. Todėl meldžiamės draugų, kurių prenumerata jau pasibaigusi, kad malonėtumėte ją atnaujinti. Meldžiamės teipgi savo draugų — „Keleivio“ skaitytojų, kad kaip galint rupintusi platinti „Keleivį“ tarp savo pažįstamų. Nuo šios dienos steigiamės kaip norint už tai atlyginti, kiekvienam senam skaitytojui už kiekvieną naują prenumeratorių duosim po knygą.

Mūsų reikalai privalo tik mums rūpėti. Todėl dirbkime, draugai ir draugės, visi

išvieno, o lygi bus visiems nauda. Kada kietos rankos susiners, jokia galybė jų neperskirs. Lai širdis mūsų plakka vienais jausmais, o reikalai mūsų lai sujungia mūsų rankas.

Red.

Su visais reikalais kreipkitės šiuo adresu:
„KELEIVIS“,
28 W. Broadway,
So. Boston, Mass.

Pasargą: Nekuomet nedėkit seno adresu: P.O. Box 3232 Boston, Mass. Tas baksas mums nepriguli.

Visokios Žinios.

IŠ MASKOLIJOS

150 bombų ir 7 tonai dinamito.

Tiflisas, 6 d. Spalio. — Pereitoj savaitėj policijai čia pasisekė suosti didelį sandelį ginklų ir sprogstančios medagos. Sandelis buvo padarytas uolose ant aukštų Tifliso kalnų. Į jį buvo iškasta iš aplinkui keliolika urvų. Atrasta daug revolverių, karabinų ir 150 pritaistytų bombų ir, kaip praneša, 7 tonai dinamito buvo ten pat paslėpta.

Statistika choleros.

Peterburgas. — Statistiko parodė, kad nuo pat pradžios choleros apsišėrimo, jai susirgo iki 28 Rugsejo 15,583 žmonės, mirė iš to skaitliaus 7,102 žmonės. Vienam Peterburge per tą laiką apsirgo 4,931 ypata, mirė — 1,875.

Maksim Gorkis apsišėdė.

Peterburgas, 2 d. Spalio. — Visam pasaulij pagarsėjęs rusų raštininkas, Maksimas Gorkis, apsišėdė su Andrejeva, Leonido Andrejevo pačia, su kuria du metai atgal buvo atvaziavę į Ameriką.

Užpuolimas ant traukinio.

Vilnius, 29 d. Rugsejo. — Ant vienos iš netolimų gelzkelio stočių buvęs sudėtas iš 30 ginklų vyrų apipilė traukinį. Prieš pat traukinio atėjimą plesikai užpuolė ant stoties ir užterozavo visus tarnaujančius. Traukinį lydėjo 6 kareiviai. Kada garvežimis nustojo šniokšti, tuomet išsoko pasislėpusieji plesikai ant platformos ir visų pirmausiai išsaudė visus kareivius. Paskui šaudydami į visas puses metėsi prie vagono, kuriame vežta pinigai. Kiek išsivėjo buvo vežta pinigų dar nežinia, bet nemaziau, kaip 100,000 rublių. Plesikai pasiėmė tuos pinigus, apipilė dar gelzkelio izdininką, kuris vežė visos dienos įplaukus visų gelzkelio stočių tarp Vilniaus ir Virbaliaus. Pasiėmė ką tik galėjo, nieko neklindomi prasidėjo.

Per vieną savaitę, teis-

mui nusprendus, nuzudyta 17 žmonių Kazaniuje — 1. Varšuvoje — 1. Simferopolyje — 8. Rygoje — 2. Sarapulyje — 5.

Peterburgas. — Mėnuo atgal apsišvietimo ministeris Švarcas išleido įsakymą, kad visos moteris, kurios mokina si univesitetuose ir kitose aukštesniose mokyklose, būtų iš mokyklų pavartos ir daugiau moterų visai nepriimtų. Mokslas moterims, anot ministerio Švarco, esąs kenksmingas. Iš priežasčių tokio biauuras įsakymo, sujudo visos moteris ir daug kas užstojo už moteris, reikalaudami, kad nebūt klindoma joms mokyties. Bet valdžia vis spyrėsi ir nenorėjo pavelti moteris aukštesniose mokyklose mokyties. Bet dabar vėl išėjo įsakymas, kad moteris, kurios jau mokinosi, gali savo mokslą baigti. Naujų visgi liepia nepriimti, be to dar, moterims profesorai turės išguldinti mokslą skiriam nuo vyrų (studentų).

Rugpjūčio 27 d. didelis šnipų, policijos, zandarų ir namų sargų burys apstojo kelių ministerijos spaustuvę ir pradėjo daryti ten kratą. Jieškojo uždraustų raštų. Krata tęsėsi 31 valandą, nes ta spaustuvė labai didelė. Surasta daug uždraustų raštų. Niekas nesuimtas.

Minų kerštas.

Smirna, Turkija, 3 d. Spalio. — Aną dieną turkiskas garlaivis užvaziavo per neapsižinėjimą ant prietaisų perkėlimui per vandenį žmonių ir paskandino 140 ypatų. Įnirtę žmonės ant garlaivio ėmė rinktis ir grumtis kerštu garlaivių kompanijai. Ilgi netrukus pradėjo ir aktyvūs veikti. Viskas, kas tik papulė miniai po ranka ir kas tik priklausė minėtai kompanijai, sunaikinta ir sugadinta.

Revolucija Persijoje.

Konstantinopolis, 4 Spalio. — Turkijos pasiuntinys iš Tabrizo praneša, kad šacho kariūnė vis dar tebebombarduoja miestą. Dvi bombos sprogo šale Amerikos konsulato. Mieste iš prieštasties galutinio išsibaigimo valgomųjų daiktų, viešpatuoja bėdas.

Suokalbys nenusisekė.

Budapeštas, Ungarija. — Kaip žinoma, Ispanijos karalius, Alfonsas, buvo užmanęs apsilankyti Budapešte. Džiūnojo apie tai ir anarchistai, kurie jau kelis sykius kėsinosi ant Alfonso gyvasties. Šiuo kartu jie irgi nutarė pasinaudoti ir progos ir surengė vėl suokalbį ant Ispanijos valdo, vienok policija į laiką sužinojo ir suokalbinkus suareštavo.

Užsake 50 orlaivių.

Le Mans, Francūzija. — Žinomas orlaivių mylėtojas, Lazare Weiller, užsakė pas Willbury Wrighta 50 orlaivių.

Tarptautiška karė kabo ant Europos.

Kaip žinoma, Bulgarija iki šiam laikui buvo po Turkijos Globa ir nuolat tuodvi kamynės veždavo tarp savęs

peštynes. Tas pats buvo su Rumunija, Serbija, Macedonija, Graikija ir kitomis pavergtomis šalimis. Turkija būtų galėjusi vieną iš tautelių sunaikinti, bet neleido kitos viešpatystės. Dabar pasinaudodama iš Turkijos sumišimų, Bulgarija nutarė nusikratyti Turkijos jungą. Ir štai 5 d. šio mėnesio telegramas praneša, kad kunigaikštis Ferdinandas apskelbė Bulgarijai nepriigulmybę ir pats apsišaukė jos caru, o žmonėms tam pritaria. Naujas Bulgarijos caras kviečia prie savęs ir Rumuniją.

Austrija apskelbė, kad ji sau pasiima provincijas Bosnija, Hercegovina. Prieš tokį pasielgimą kyla Serbija. Iš Konstantinopoliaus 6 Spalio praneša, kad tarp bulgarų ir turkų jau prasidėjo mušis vakar iš ryto.

Italija žada užgriebti Albaniją, Graikiją — Kretą, kitos viešpatystės dalysis Turkija, kas be kraujo neapseis.

ŽINIOS IS VISUR.

IŠ AMERIKOS.

Kaip Bostonas laukė Debsą.

Boston, Mass, 5 Spalio. — Dar niekad, turbūt, tarp Bostono darbininkų nėra buvę tiek entuzijazmo, tokio pakilimo dvasios, kaip 5 Spalio. Tą dieną visi laukė Debsą. Vakare ant stoties susirinko skaitlinga minia žmonių — moterų ir vyrų — beveik su raudonais vėnakais. Prie kiekvieno suskambėjimo garvežio varpelių sujuda visa minia, tar tum vienas kunas. Kada atėjo traukinis 6:30, o buvo sakyta, kad apie tą laiką atvažius Debsas, iš tukstantinės minios krutinių išsiverze griausmingas „Ura!“ Iškilo šimtai raudonų vėliavų, užplevesavo tukstantiniai skepetai ir skrybėlės o šauksmas vis augo ir augo. Vienok visų pasirodė, kad dėl nežinomų priežasčių Debsas nepriuvo. Tuomet minia su raudona vėliava priešakyje, patraukė demonstratyviškai su muzika į miestą. Kada tukstantiniai žmonių maršavo gatvėmis, kiti apgulė jau iš laiko Faneuil Hall, kur turėjo atsiūti prakalbos. 7 valandą su dideliu vargu atidarė apgultas svetainės duris. Žmonės pasipylė į vidų, kaip vanduo. Bėgė dviejų minučių didelis Faneuil svetainė prisikimso sulgy durim, o ant kiemo, aplink svetainę, minia vis augo ir augo. Atėjo 8 valanda, tuomet tarp parejo ir demonstracija iš miesto. Suskambėjo grandingas aidas Marselietės, svetainėj publika atsistojo. Kada muzika nutilo, užgriovė griausmingas delynų plojimas ir šukavimai „Ura Debsui!“ „Lai gyvuoją socializmas!“ O Debo vis dar nebuvo. Prasidėjo prakalbos. Franklin H. Wentworth iš Salem, Mass. atidarė susirinkimą ir paaiškines tos iškilmės temą ir mierį, perstatė

kalbėti socialistų kandidatą ant Massachusetts gubernatoriaus, drąg Carey. Kada Carey atsistojo, sudrebėjo svetainės langai. Moters ir vyrų, seni ir jauni, plojo, šūkavo, kedės į grindis trankė per čielas penkias minutes. Pradėjo Carey kalbėti. Maloni jo išžiūra ir patraukianti kalba vėl sužadino pailsusioj publikoj entuzijazmą ir vėl prasidėjo ilgas plojimas, kuris kartas nuo karto atsikartojo per visą jo kalbą. Paskui kalbėjo dar trys kalbėtojai, kurie teipgi padarė gilų įspūdį ant klausytojų.

Staiga 9:40 ant kiemo trenkė benas Marselietė. Minioj, kuria buvo apsuktas visas rūmas Faneuil svetainės, pasigirdo Debo vardas.

Štai, per užpakalines duris pasirodė ant estrados nukustas veidas ir plika senelio galva. Kaip elektro užgauta pašoko visa publika, o nuo triukšmingo šukavimo, sudrebėjo rūmo pamatai. „Ura Debsui!“ „Lai gyvuoją Debsas!“ „Lai gyvuoją socializmas!“ Šaukė tukstantiai užkimusių jau balsų. Debsas palenkimo galvos dėkavojo miniai už prielankumą ir sąjaušmą. Kada jau žmonės paliso ir gerkles galutinai užkimo ir šukavimai nutylė. Debsas pradėjo kalbėti. Nesuspėjo kelių žodžių ištarti, publika ir vėl ėmė šaukti ir vėl ploti ir Debsas buvo priverstas laukti, pakol žmonės nutils.

Visų pirmausiai Debsas paaiškino priežastį, kodėl teip vėlavai pribuvo. Pasirodė, kad jis buvo atvaziavęs ant South Station 6:30, bet matydamas, kad tukstantiai žmonių ir 3 benai laukia jį lydeti ir Faneuil Hall, o budamas labai pavargęs, Debsas nutarė demonstracijoj nedalyvauti, bet tiesiog nuvažiuoti į svetainę. Todėl Debsas iš traukinio ir neišlipo, o v yresnybė apsiėmė jį nu ežti ant North Station. Nežinia dėl kokių priežasčių traukinis nuėjo į Somerville, apie porą mylių nuo North Station ir tokiu būdu sugaisino apie 3 valandas su viršum.

Savo kalboj jis aiškiai nurodė publikai partijų vertę, ir kokią naudą kuri partija atneša darbininkams. „Republikonų kandidatas ant prezidento“, sako Debsas, „pripažįsta, kad daug darbininkų vargsta ir neturi darbo, bet kaip tą riktę prasiplinti. „Dievas žino“, o jis nežino. Bet dabar, kada jam reikia darbininkų balsų, tai jis žino, ką daryti. Jis pasidėvą nepraso sau paremimo, bet kreipiasi pas darbininkus.

„Dabar yra 5,000,000 žmonių Amerikoje be darbo, 10,000 išsigimusių ir nuopolių doriškai, vadinami valkatomis, 800,000 vagių ir piktadarių ir tukstantiai vargdiečių skursta ir kencia kalėjimuose ir prieglaudo namuose ir piktadarių atstovų pradėta vesti tarybos apie susitaikymą. Čia straikuoja dabar 53 dirbtuvės ir saviininkai ketina uždaryti ir kitas darbo įstaigas, jeigu darbininkai nenorės sutikti ant statomų išlygų. Tuomet tukstantiai darbininkų netektų darbo, kas suparalizuotų visą miesto pramonę.

se. Kasmet piktadarystė ir istvirkimas vis auga. Ir vis tai yra pasekmės republikonų ir demokratų tvarkos. Tų demokratų ir republikonų, už kuriuos jūs visuomet balsavote! Ir jeigu jums šitokia tvarka gera, balsuokit ir šmet už kapitalistus! Ir dar paduokit save ant keturių metų (griausmingas plojimas).

„Taftas likos išrinktas į kandidatus ant prezidento per Rooseveltto agitaciją, o Rooseveltas yra produktas kapitalistų luomos. Jis pats yra kapitalistas. Jis nekuomet nūr buvęs darbininkams prie-lankus, nes kapitalistų reikalai yra griežtai priešingi darbininkų reikalams! [ilgas plojimas].

„Vis viena, kuris iš tų dviejų ponų nepaliktų prezidentu, Bryanas ar Taftas, pasekmė bus ta pati, nes jie abu kapitalistų atstovai.

„Rooseveltas visą laiką demoralizavo liaudę, jis visuomet kalba apie darbininkų gerbuvį, jis visuomet jums kalba, kad jis persekioja turtingus piktadarius, trustus ir užkimusių jau balsų. Debsas palenkimo galvos dėkavojo miniai už prielankumą ir sąjaušmą. Kada jau žmonės paliso ir gerkles galutinai užkimo ir šukavimai nutylė. Debsas pradėjo kalbėti. Nesuspėjo kelių žodžių ištarti, publika ir vėl ėmė šaukti ir vėl ploti ir Debsas buvo priverstas laukti, pakol žmonės nutils.

„Kada Haywood, Moyer ir Pettibone buvo teisiami vakaruose, mes prašėm Bryano, dabartinio demokratų kandidato ant prezidento, kad jis padėtų mums ginti nekaltus darbininkų vadovus, Bryanas tuomet atsakė, nes kasyklų savininkai buvo jam apmokėję laike rinkimų jo kompanijos lėšas“.

Tokioj pakraipoj buvo visa kalba socialistų kandidato ant Suvienytų Valstijų prezidento, Eugenijaus V. Debo. Pabaigęs kalbą svetainėj, jis išėjo ant skvero, kur jura žmonių su nekantrumu laukė jo visą vakarą ir išvydus priėmė griausmingu „Ura!“ ir petardų šuvis. Debsas ant skvero neilgai tekalbėjo, nes buvo pavargęs ir buvo gana vėlus laikas.

53 dirbtuvės straikuoja.

Lynn, Mass, 5 d. Spalio. — Šiadien tarp verpėjų ir audinių dirbtuvių atstovų pradėta vesti tarybos apie susitaikymą. Čia straikuoja dabar 53 dirbtuvės ir saviininkai ketina uždaryti ir kitas darbo įstaigas, jeigu darbininkai nenorės sutikti ant statomų išlygų. Tuomet tukstantiai darbininkų netektų darbo, kas suparalizuotų visą miesto pramonę.

kasų po \$5.

Gaila labai, kad tarp lietuvių yra daug tokių, kurie nesilanko ant mitygų ir nesirūpina po rezoliucijomis.

Ar ilgai dar lietuvių bus pasinėję tamsybės bangose... Delegatas.

Clinton, Ind.

Iš kitur tegul niekas pas mus nevaziuoja, nes darbai eina labai blogai ir minios vietinių darbininkų vaikščioja be darbo.

Lietuvių čia nemažas būrelis; visi tamsūs ir labai skurdžiai gyvena. Jeigu kurie ir dirba, tai uždarbi visą pralaidžia ant girtuoklystės. Tuos, kurie prie girtuokliavimo neprisideda, skaito knygas ir laikraščius. Vadina bedviešiais ir „raudonais šulais“. Susitvėrė čia L. S. S. 104 kuopa, žinoma, iš daugiausia suaplatinusių žmonių, kurie pasiėmė sau už tikslą platinti apsvietimą tarp savo brolių. Tačiau tamsuoliams tas nepatiko. Prasidėjo priešinga agitacija ir ketina net panaikinti visą „cilikų lizdą“.

Clintoni-tis.

Cambridge, Mass.

Čionai darbai eina nepergerai; žmonių be darbo yra į vales, todėl pribuvusiems iš kitur darbo gauti negalima. Lietuvių čia yra apie keturis šimtus. Du metai atgal vietiniai lietuviai buvo atsizvėję ant tautiškos dirvos, bet laikui bėgant visai apsilpo. Yra čia pašalpinė draugystė po vardu Lietuvos Sunų po S. L. A. čarteriu, prie kurios priklauso apie pusantro šimto narių. Nėkur draugai buvo užmanę, kad neatbutinai reikia parengti prakalbas, bet didžiuliam tam nepritarė ir nubalsavo, kad prakalbos nereikalingos. Gaila, draugai, kad mes tik ant tiek teusipratė. Geistina būtų, kad mes kuotankiausiai rengtume prakalbas, tada beabejonės pažintume prakalbų naudą.

Yra čia susitvėrusi 71 kuopa L. S. S. Ši pastaroji daugiausiai darbuojasi. 16 d. rugsėjo ji surengė prakalbas, ant kurių susirinko skaitlingas būrelis lietuvių; salę net sėdynių stokavo.

Susirinkimą atidarė drg. J. Bronis ir, paaiškinęs mierį prakalbų, perstatė pirmą kalbėtoją draugą L. Grikštą, kuris daugiausiai kalbėjo apie darbininkų neusipratimą ir kovą už buvį. Toliaus deklamuavo eiles F. Kazokienė ir Stasė Vaitkevičiūtė. Po deklamacijų kalbėjo drg. St. Michelsonas. Jis nuo pat gilių senovės aiškino žmonijos išsivystymą ir perbėgo net iki dabartiniam laikui. Toliaus kalbėjo F. J. Bagocius. Jis daugiausia aiškino apie darbininkų šiandieninį skurdą padėjamą ir kaip jo galima išvengti. Prakalbos ir deklamacijos publikai labai patiko. nes nuolat girdėjosi gausūs delnų plojimai.

Aukų surinkta 4.90 c. Aukos apverstos ant apmokėjimo lėšų. Prie kuopos prierašė trys merginos ir vienas vyras. Labai malonu, kad jau mūsų merginos pradeda susi-prasti ir kartu su vyrais stovėti eiles kovotojų už laisvę. Našlės Vaikas.

AČIU! AČIU!

Neseniai susitvėrusi So. Bostone dainorių draugija „Birutės Kanklės“ tarė draugijoms: D. L. K. Vytas, to, Šv. Kazimiero ir L. U. Klubiui už suteiktą svėtinę dainų praktikoms, nuoširdų toms draugijoms ačiū.

„Birutės Kanklių“ dainorių draugijos dainų praktikos būsna kožną savaitę, pėnyčioj nuo 8 iki 10 vakare, svėtainėje 166 Broadway Ext. So. Boston, Mass.

Lietuviai ir lietuvaite!—Kurie turite šokių-tokių balsą ir norite prikelti lietuvišką dainą, ateikite ir prisidėkite prie dainorių draugijos „Birutės Kanklės“!!!

„Birutės Kanklių“ komitetas:

Pirm. A. Žimontas.
Sekr. M. Neveckienė.

IS LIETUVOS.

Kaunas. Gyvoji prekė.

Jauna Gyvenimo nusivilimų neprityrusi lietuvi tarnaite I. Ž., netekus tarnystės, dvim savaitėm atgal kreipėsi prie kas-žin kokios moters, tarpininkaujančios tarnystės susijokiojime. Ta nuvedė ją prie kas-žin kokio I. K. gyvosios prekės pirklio. Tasai paskutinis prikablėjo I. Ž. drauge su juom išvaziuoti už miesto, neva į kokį vasarnamį. I. Ž. nieko blogo neįžūdama sutiko ir I. K. išvežė ją į Senapilę. Ten atvežęs, jįsai pardavė ją tiesiog paleistuvų namui. I. Ž. savo akimis matė, kaip I. K. priėmė už jos pristatymą nuo tų namų savininko 15 rb. Kada I. Ž. naujojo pono pasisklausė, kokia čia bus jos tarnystė, jįsai pataręs jai gerai pirm išsiniegoti, o apie užsiėmimą, girdi, vėliau pasikalbėjus. Netrukus mergaitę apspito vietinės tų namų gyventojos ir paaiškinusios jai, kur ji esanti ir kas ją laukia. Nei meldimų, nei verkimų nepaisant, savininkas pasisaukė stuvėją; ir liepęs naujai jį jo įstaigą įstojusiai, drabuzius siuti. Apart to išsigaundusią merginą raminę, jog vešės ją Varšavon, kur ji gyvės y t ponia laiminga ir turtinga.

Bet I. Ž.-ai, dvi dieni pavargus, pasisekė kaip tai išvėpoto išsprukti. Ji nubėgo pas vietinius kunigus, kurie ją ir išliuosavo iš vargo, į kurią buvo įpuolusi. Kunigai parsimė ją atgal į Kauną, kur ji prigulėjo prie vietinės sv. Zitos tarnaičių draugijos. P. Vilemas.

Panedėlis (Zarasų pav.)

Pas mus nutarė ligsiol skirstyties į viensėdžius šie sodžiai: Gineišiai, Buividžiai, Panemunio miestelis, Skapiškio miestelis: Pozeviškiai jau antri metai kai išsiskirstė ir nebėgi atsidžiaugti ir kitus prikalbinėja prie to. Čecisčiai beveik visi stambūs ūkininkai ir šie-tiek susipratę ir skaito „V. Ž.“. Abeliai teigti nutarė skirstyties į viensėdžius ir taip daugybė sodžių norėtų skirstyties, tik vieni žiuri, kaip seksis pirmutiniams, o didžiausis ten keblumas, kur yra dauguma bežemių, o svarbiausia mazazemių. Pas juos ir žemės mažai ir pinigų nėra trioboms persikelti ir ganyklų truksta ir t. t.

O sulig dums, tai žmonės nuo trečiosios nieko nelaukia, sako: „Ji nieko nepadarisianti, visą viltį reikia kitam kame turėti“.

Pas mus vis lietus lija, ueduoda nė rūgį pasėti, nei vasarojaus nuimti.

P. Š.—ka.

Tiltgalių kalmas (Ukmergės pav.)

Šis kalmas jau nuo pernai metų išsiskirstė į viensėdžius. Kiti džiaugiasi, jog jiems gerai, bet yra ir tokių, kurie labai verkia, jog jiems balos papuola, kitam kelminas.

D. Muzikantas.

Iš „V. Ž.“

Šis-tas apie žydus.

(Is žydų Talmudo.)

(Tas.)

Lietuva dėl prekybos turėjo susinėsimą su kaimyniskomis viešpatystėmis—Lenkija ir Gudija, kur žydai buvo, tai galimas daiktas, jog ta pati prekyba žydus į Lietuvą atviliojo, labiausiai, kada m. 1113 Gudijos kunigaikštis Vladimieras Monomakas juos iš Kijevo išvarė. Žinoma, tik tai yra, kad nuo aukščiausio paminėtųjų metų, 1171, žydai jau buvo Lietuvoje ir rėdėsi jau jiems pripažintais įstatymais. Boleslavo ir Kazimiero didžiojo. — Čia vieta pripažinti, jog jeigu patys žydai Lenkiją roka vo dėl savęs už antrą Palestiną, tai Lietuvoje jų padėjimas buvo dar geresnis.

Teip, kada Boleslavo ir Kazimiero įstatymai kalba tikrai apie žydus, nė žodžio apie žydelkas nesakdami, įstatymai Vytauto duoti žydams Lucke m. 1388 kalba ir apie žydelkas, o tai: jeigu žydelka būtų krikščionimis primuma, arba kitaip nusikrausta—tada krikščionis tur būt nubastas pagal vietinius įstatymus. Toliaus, Lenkijoje nuo Kazimiero didžiojo žydams buvo užgišta, pinigų paskolinant, imti, kaip užstatymą nepajudinamąjį lobį, žemę: Vytautas gi tuose pat metuose, t. y. 1388, Lucke, pavėlyjo, kad žydai gal imti žemę kaip užstatymą, ir jeigu skolininkas skolos neužmokėtų, tai žemė tur būti žydai atiduota visiškai.

Nuo laiko suvienijimo Lietuvos su Lenkija [m. 1386] kada greitai vis Lietuvos kunigaikščiai podraug buvo ir Lenkijos karaliais: įstatymai išduoti vienoje ir kitoje žemėje, jeigu tikrai nebuvo užtėmyta, jog tai vienos Lenkijos, arba vienos Lietuvos dailiečiai, turėjo galybę abeiose viešpatystėse. Dėlto tai ir tolimesnė pažvilgyje, kas bus apie žydus sakytą, vienoje ar kitoje viešpatystėje—dailiečiai abejų.

Metuose 1492 sutiko žydus notikėtina nelaimė, sakau netikėtina dėlto, kad jie visuomet prieš didžiunusio svieto mokėdavo nusilenkti ir perdirbti juos į savo globėjus. O tai: Gnezno arcivyskupas, Mikalojus Tra-ba, apturėjęs nuo popiežiaus daleidimą, išdavė nuo savo pusės įstatymus, kuriuos katalikai, abejų viešpatysčių, tai yra, Lenkijos ir Lietuvos, turėjo pildyti visuose sėti-kiuose su žydais, idant neprapuldyti savo dūšią.

Arcivyskupo įstatymai yra šie: „Kadangi krikščionims rokuojas už griešką valgyti ir gerti drauge su žydais, bovytietsi ir trupinėti ant jų svodvų, arba laike jaunio: pirkti nu jų mėsą, kuri gal būti apnuodyta, artintiesi prie tų, kurie ima be galo didelių nuomus; karaliai neturi krikščionims tokio pasielgimo už piktą rokuoti“. Toliaus buvo pasakyta, jog žydai drauge su krikščionimis negal į vieną pirti eiti, nei turėti tarnų ir tarnaičių krikščioniškų, o labiausiai momų, o jeigu ir turėtų tarnus ir tarnaites, tai tiems ir toms yra užginta nakvoti drauge su žydu po vienu stogu; jog žydus reikia atitolinti nuo pildymo visokių urėdų, o labiausiai nuo mūto jėmimo ir t. t.

Arcivyskupas, norėdamas prispausti įsikerėjusius žydus, išdavė tuos įstatymus, paėmęs juos iš vakarinės Europos, kur jie buvo pildomi. Bet žydai susigriebė ir patys karaliai mažai težiurėjo ant tų įstatymų. Teip pats Jagaila ir jo sunus Kazimieras išleisdavo arendon mūtus žydams. Teip pat darė ir Aleksandras, Kazimiero sunus.

Metuose 1521 žydai sunkiaus buvo užgauti, o tai dėl priežasčių šio atsitikimo. Gyventojai miesto Lavavo tuose metuose nusuntę pas gyventojus miesto Poznanės raštą, kviesdami, idant drauge su jais anie pultų prie karaliaus ir išrodytų anam. Kiek tai apmaudo abiem tiems miestam žydai daro, periskaldydami atsakančiai vesti amatus ir prekybą. Karalius tada Zygmuntas I prašymą abiejų miestų ant sueimės pasuntė. Sueime Krokavoje suka kusi ne tik kad su karaliaumi prikabinėjo žydus, idant miestuose prekiojtu tikrai nutartu tavorą, bet dar priminė jiems ir senovės įstatynus, o tai, jog jiems yra udrasta po sodžius prikioti; jog jeigu jiems būtų prirodyta, kad yra pirktę vogtą daiktą, o jie negalėtų parodyti ypato, nuo kurios daiktą buvo pirktę, tada ne tik kad daiktas nuo jų bus atimtas, bet ir patys, kaip vagis, aut kartuvų gaus galą. Sueimė pridurė teip pat, jog pagal sinodų įstatymus žydai tur dėti skyrimas neg' krikščionys drapanas ir tai visuomet išimant tikrai laiką, kada kelionėje yra. Aut galo buvo pridurta, kad arkliais mainykavimas jiems yra užginčas po mirties gresme.

Vienok neatsiziruot ant to, jog karalius Zygmuntas I išklause prašymo Levaviečių, teip pat ir visi Jagailos pa sekėjai, ne tik vyriškoje eilėje, žydams, mokantiems nusilenkti, visuomet linkėjo. Teip tas pats Zygmuntas I. įstatė dėl Lietuvos žydu vyriausijį rabiną, kurio pavadinimas tiesiai nuo jo užgulojo. Tokiu pirmutiniu vyriausiu rabinu buv Mikelis iš Bresto. Tas pats Zygmuntas I. daleisdavo žydams dvarus įgyti, imti arendon mūitų rinkimą ir daleisdavo jiems kitus didei naudingus užsiėmimus urėdystę.

Toks karalių su žydais pasielgimas padarė tai, jog žydai išlengvo visą prekybą ir savo nagus paėmė, o imdami arendon mūitus didei gyventojams kaip Lietuvos, teip ir Lenkijos įkerėjo. Į kožną vezimą į miestą vaziuojantį žydas kišo savo uošį, jis roka vo kožną galvijų stūkį ant turgaus atveštą, jis išmetinėdavo, rokuodavo sausą žuvį, jis turėdavo sargybę prie miesto svarstiklių žiurėdamas, idant koks javų gorčius nepraeitų pro šalį be pamokėjimo prigulindžio jam skatiko.

(Toliaus bus.)

Dėlto nėra ko dyvitiesi, kad žydai teip žmonėms išpyko. Jie save roka vo ne už prastus žmones, bet paskleidė pasaką, būk tai jie visi paeina nuo Jeruzolimos bajorų. Tas niekio sakis atsimusi ir įstatymuose. Įstatymuose Kazimiero Janaiūno, Lietuvos ir Lenkijos karaliaus, patvirtinancio m. 1499 duotus Lenkijos žydams įstatymus nuo Boleslavo ir Kazimiero didžiojo, yra pridurimas, kuriame sakėsi, jog ne tik žydas, bet ir žydelka krikštą pšiemę už bajorus tur būti parokuoti.

Toliaus, nors ir viskas gan greit buvo žydų rankose, bet pagal įstatymus jie budavo dar vis rokuojami už atėjusius ir miestuose negalėjo, kaip jiems norėjosi, išsiplėsti. Tada mislydami apie tą, kaip ir tą paskutinę periskadą dėl suėmimo viso ko į savo rankas perzengti, m. 1539 išdavė lotyniškai parašytą knygą, paskirtą dėl augstesnių Lenkijos luomų, kurioje buvo pasakyta, jog „Lenkijoje amatininkų lenkų kaip ir nėra, prekikų [kupčių] tėra apie penkis šimtus, kuomet žydai tame krašte tur su viršumi tris tūkstančius prekikų, o amatininkų trejopai tiek“. Toliaus, jog „Lenkai mazias tavorų parduoda, negu žydai dėlto, jog juos parduoda brangiau, o teip tur parduoti dėlto, jog daug pinigų išleidžia ant savo naminių reikalų, netaikydami savo išdėjimų, kaip tai žydai daro“.

Žydai nuo paminėtos knygos laukė dėl savę aukso kalnų, bet atsitiko kitiškai. Čekai, kuriems miestuose buvo pavestas amatų atlikimo prižiurėjimas, negalėdami žydams prieštarauti tame, jog Lenkijos mažai tėra lenkų amatininkų, pasiuntę pas vyresnybę popierių, kuriame sakė, jog „žydai dėlto teip daug darbo tur, kaip patįs gyrysi, kad bile kaip amatai atlieka, tas gi ne tik kad naudos kraštui neatneša, bet dar apmaudą daro“.

Rėda tada tiems žodžiams įsitikėjusi išdavė šį paliepimą, kad tose vietose, kur amatai čekų ir brolininkų yra varomi, žydai amatais užsiimti ant aiškaus kuraliaus paliepimo, ir tai amatais, kurie dėl pačių žydų reikalų yra reikalingi.

Teipat nuo išdavimo tos knygos, nes ji užgavo garbę Lenkijos kupčių, tarp kurių nekurie pagal patį karalių arti stovėjo, žydai tapo atstumti nuo mūto arendonavimo ir nuo kitų duosingų vietų ponystėje.

Ta nelaiminga knyga tą padarė, kad kaip turtingiems, teip neturtėliams žydams pradėjo eiti blogiaus. Bet tas neilgai truk, nes tuose pat miestuose karcema atidare jiems laimės duris. Čia tie sau šimterio-pai tą sugražino, ką kitur prazudė.

Tas gi šiteip atsitiko: Visoje Lietuvoje ir Lenkijoje virti alų ir midų dėl savęs buvo kožnam daleista bet parduoti tuos gerimus kožnam tikrai tas ant keno žemės stovėjo stuba, gėralus išparduodanti: arba vel galėjo tą tas daryti, kurs nuo triobos valdytojo daleidimą turėjo.

Po miestus buvo užtektinai vokiečių; jiems kaip aus teip ir midus išrodė persilni esant: jau dyvlyktame amžiuje jie iš rūgį pradėjo vartyti stiprų gėralą, „degina mu vynu“ vadinamą, kurs niekas kitas nebuvo, kaip arielka (lenkiškai gorzalka). Iš to paeina žodis d e g t i n e.

Miestai išskurdami įgyjo sau vokiškų įstatymus, magdebutineis vadinamus, pagal kuriuos netik kad pačiuose miestuose, bet ir jų apygardose, niekas kitas negalėdavo netik kad arielkos ir kitų gėralų vartyti, kaip tikrai vieni miesčioniai.

Labiausiai miestas Gdanskas, iš arielkos varymo garsus, vedę ginčą su bajorais, apigardoje to miesto gyvenančiais. Karalius Zygmuntas I, tą ginčą perkrafinėdamas, šiaip nutarė: „Bajorai netikrai kad gal del savo reikalų daryti viskius gėralus, bet jeigu nekurių iš tų gėralų turėtų perdaug, tai gal juos siųsti į savo karcėmas dėl pardavimo“.

(Toliaus bus.)

MOTERIS IR MERGINOS!

Šinomi jums pranešu, kad siuvu moteriškas dreses, kotus, jakutes ir t. t.: prietam dar išsiuvu dailias kvietkas, teip, kad ir pigiaus kaštuos, negu šore pirkti ir gražiau atrodyt. Adresas šitoks: Ona Baronačiūtė, 132 Gold st. (trečias floras) So. Boston, Mass.

Nereik Mokintoju.

GRAMATIKA angliskos kalbos mokintis be mokintojo (apdaryta) \$1.25

VAIKŲ DRAUGAS arba kaip mokintis skaityti ir rašyti be mokintojo 15c.

NAUJAS BUDAS mokintis rašyti be mokintojo (ypatingai merguoms, kurių daugelis jau išmoko). 10c.

P pinigų siųskite per MONEY ORDER arba pašto markėmis ant šio adreso:

P. Mikolainis,
P. O. Box 62 New York City.

Naujausia Cambridgeporte Lietuviška krantuve PETROBARTKEVICIAUS

Užlaikau didelę krantuvę visokių apatinių drabužių, kaip tai: marškinių, svederių, skrybėlių, lietsargių ir t. t. Atsilankykit po num. 719a Main st. Cambridgeport, Mass.

Ant pardavimo.

Parsiduoda plytinis namas susidedantis iš 10 ruimių, prekę 1,800. Kreipkitės pas: Mrs. Schneider, 83 Bolton st., So. Boston.

PAJIEŠKOJIMAI.

Pajieškau savo svogerį Antano Kazlauskio ir Kazimiero. Paeina iš Kanno gub. Šiaulių pav., Loukes val. Apie keturis metus Amerikoj. Pirmaus gyveno Portlande, Me., paskiaus Brockton'e, Mass.

Jie patis, ar kas kitas žinantis prašom pranešti ant adreso:

Juozas Kasparavičia, 191 Silver st., So. Boston, Mass.

Pajieškau savo draugą, Stanislovo Vaskelio; paeina iš Suvalkų gub., Vilkauskio pav., Gižų valsčiaus, Rudos kaimo. Kas apie jį žino, meldziu pranešti ant šitokio adreso:

Mr. L. Zvingilas, P. O. Box 555, Clinton, Ind.

Administracijos atsakymai.

A. Mitchell. Naugatauck, Conn. Užimokėta už laikraštį iki 22 rugsėjo 1909 m.

Redakcijos atsakimai

Zvirblini iš pastogės, Waterbury, Conn. Tamištos straiptauo netalpinisime, nes viena—perilgas, antra—jis neįkveps mūsų visuomenę proto, tik daugelį suerzius ir pagindus vaidus, kurių mes butinai turim vengti.

STASYS STASKEVICIUS

Cicilikui, Rumford

Fals. Me. Ačiū už suteiktą žinią, bet į laikraštį talpinti to neužsimoka, nes tas neatneš mažiausios naudos; tokie žmonės laikraščiu neskaityto ir papeikimo nematys.

G. Liepaniui, Taunton, Mass. Mes negalime į laikraštį talpinti be oficiališko paliudijimo, nes tai yra kriminališkas dalykas ir jeigu pasirodytų paskui, kad tai neteisybė, mes turėtumėm atsakyti prieš teisimą. Gaus tamista pas notarijūsu paliudymą, mes apskelbsime.

Aut. Gulbeniui. Kaip geriau vyną daryti, mes tamistai negalime pasakyti. Rankvedžio apie darymą vyno lietuviškoj kalboj nėra.

J. Lewis'ui, Baltimore, Md. Kaip prisiešite pinigų, tai tuomet ir pagarsinsime.

Iksui, Shenandoah, Pa.

Klaidinga tamistos nuomonė.

Daug Amerikoj vartojamų dalykų visi nėra praktiškais Amerikoj vartojamus Fahrenheito termometras yra labai nepatinkamas ir nepraktiškas. Celzijaus termometras yra praktiškiausias. Amerikos patriotai nenori tos garbės sveitintučiui pripažinti ir vartotojo savo. Apart to, Amerikos visi saikai, mastai ir svarščiai yra vieni iš nepraktiškiausių. Visa Europa (išskiriant Maskoliją) vartoja metriskus saikus, kurie labai parankiai duodasi skaitliuoti.

Metriskuose saikuose, mastuose ir svarščiuose prie padau-ginimų arba sutrupinimų nekuomet galūnės skaitlinių nesibaigia vienuotėmis: 1, 3, 5 ir t. t., kas labai apsunkina skaitliavimą. Metriski saikai visuomet dalinasi ir dauginasi ant 10, ir ant galo visados turi ritinėlių (0). Pavyzdys: 1 metras lygus 10 decimetram; decimetras—10 centimetram; 1 centimetras—10 milimetram. Tokiu būdu, jei reikia metrą sutrupinti į decimetrus, tai užtenka prie vienuotės 1 prirašyti ritinėlių 0 ir bus jau 10 decimetrai; jei tuos reikia sutrupinti į centimetrus, užtenka prirašyti dar ritinėlių ir bus jau 100 centimetrai, norint tuos sutrupinti į milimetrus, reikia vėl prirašyti ritinėlių ir bus 1,000 milimetrai. Metrą susmulkinant prisideda lotyniški žodžiai: deci-metras, centi-metras ir mili-metras. Prie padidinimo metro rašosi graikiški žodžiai: deka-metras, hekto-metras ir kilo-metras. Deci-ir hekto-reiškia 10; centi-ir hekto-reiškia 100, o mili-ir kilo-reiškia —1,000

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

[57]

